

4 | 2026

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 36. (96.) ÉVF.
4. SZÁM | 2026. ÁPRILIS | ÁRA: 6 LEJ

TARTALOM

- Kedves Olvasó! | 3
 Bakó-Nagy Zsuzsanna: A remény rügyei | 4
 Új ösvényeken a Via Unitariana | 5
 Moldován-Szeredai Noémi: Nagypénteki passióéneklés | 9
 Kovács Sándor: A nagyhét elfeledett hangjai | 11
 Oláh Sándor: „...lelkészi ténykedésem közhasznú munka volt” | 13
 Nagy Norbert: Feltámadás és élet | 15
 Balázs Ferenc 125 éve kortársunk | 17
 Rácz Norbert Zsolt: A sír üres | 18
 Gellérd Judit: Hawaii magyar nagyasszonya: Jona Leona | 20
 Gellérd Judit: Variációk Hawaii-témára | 21
 Nagy Adél: Összefűző | 21
 Kiss Zsuzsanna: A hűség szabadsága – házasság hete
 Nyárádszeredában | 22
 Deák Réka: Gondviselés a Gondviselésnél – meghitt találkozás
 Székelykeresztúron | 23
 Hegyi Mária: A tojásírás rejtelmek | 24
 Széles László: Ünnepi utazások | 26
 Egyházunk hírei | 27
 Gyerekvilág | 29
 Rejtvény | 31

HÁTLAGON: Lelkészbeiktató ünnepség Magyarorszáton

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Bakó-Nagy Zsuzsanna lelkész (Észak-dunántúli Unitárius Szórványegyházközség, Győr), **Deák Réka**, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Székelykeresztúr), **dr. Gellérd Judit** orvos, lelkész (Amerikai Egyesült Államok), **Hegyi Mária** szociális munkás (Vargyas), **Kiss Zsuzsanna** lelkész (Ikland-Nagyernyei Társegyházközség), **dr. Kovács Sándor** teológiai tanár (Kolozsvár), **Nagy Adél** lelkész (Recsenyéd), **Oláh Sándor** társadalomkutató (Csíkszereda)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvár
 Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)
 Megbízott főszerkesztő: **Koppándi Júlia**
 Megbízott szerkesztő: **dr. Berki Tímea**
 Szerkesztőbizottság: **dr. Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Dimény Csilla Júlia** (Nők világa), **Farkas Izolda** (Gyermekoldal), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Hadnagy Éva** (Riport), **dr. Koncz Attila**

(Kultúra), **Mátéfi Tímea** (Lelki élet), **Mészáros Tímea** médiareferens (Egyházi hírek), **Nagy Norbert** (Bibliamagyarázat), **Moldován-Szeredai Noémi** (Hagyományaink), **dr. Pál János** (Egyháztörténet), **Pap Zoltán** (fotó), **Rácz Norbert Zsolt** lelkész (Kolozsvár), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Székely Andrea** (Szeretetszolgálat), **Széles László** (Ifjúsági oldal)
 Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
 Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9
 Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org
 Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0740 937 116.
 A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap 10-e.
 ISSN 1220-8418

Támogatók:

Kedves Olvasó!

Valahányszor e megszólítást újraírom hónapról hónapra, soha nem időszerű. Március idusán áprilistról kell írnom, a csodáról, a várakozásról, a reményről. Még foga van a napnak, de közel a tavasz, virágvasárnap után pedig a nagypénteki fájdalom, a nagyszombati nyomasztó csend is ránk telepedik, hogy majd a halál helyett az örök élet ígéretét elhozó húsvét tegye teljessé idén is életünket, hogy majd a nyár, ősz, tél is tovaröppenjen örök körforgásban.

A jézusi szenvedéstörténetet idén is sajátunknak érezzük, passiót énekelünk, lamentációról olvasunk, úrvacsorával emlékezünk, tojást festünk, locsolunk – ünnepet tartunk. Közben hetente értesülünk újabb háborús támadásról, talán épp szereteteink rekednek valahol országhatáron kívül, miközben dübörög a gazdasági világválság, és szorongó szívvel igyekszünk reményt találni a hétköznapokban. Ebből a kilátástalanságból mozdíthat ki húsvét hangulata, a berobbanó tavasz, az újjáéledő természet. Találjunk vissza önmagunkhoz, megtartó közösségünkhöz!

Tartsunk együtt áprilisban is, kedves Olvasónk, a Közlöny kínálta úton – húsvétban és azt követően is –, a megújulás ösvényén, Isten jelenvalóságának megtapasztalásában. Ebben sietnek segítségünkre rovataink írásai, megtartó örökségünk, élő hagyományunk, a via unitariana, a Balázs Ferenc-i példa, mindazok az események, amelyeknek részesei voltunk, és amelyek beszámolóinkban, hírekben köszönnek vissza.

| BERKI TÍMEA

Ne félj, mert én veled vagyok, ne csüggedj, mert én vagyok Istened! Megerősítelek, meg is segítelek, sőt győzelmes jobbommal támogatlak.

(Ézs 41,10)

A remény rügyei

BAKÓ-NAGY ZSUZSANNA

*A közösség
nem a falak-
tól válik élővé.*

Az Úr szeretete soha nem fogy el, irgalma nem ér véget. Minden reggel megújul. (Jer Sir 3,22–33)

A tavasz egyik legszebb ajándéka az újrakezdés érzése. A hosszú tél után egyszer csak világosabbak lesznek a reggelek, melegebbé válik a levegő, és a természet lassan új életre ébred. A fák rügyezni kezdenek, a föld illata megváltozik, és a világ mintha mélyebb lélegzetet venne. Mintha nemcsak a fák ágain, hanem az emberi kapcsolatokban is új rügyszerű fakadnának. Ilyenkor könnyebb megérteni a próféta szavait: *Minden reggel megújul*. A Biblia sokszor emlékeztet bennünket arra, hogy az élet nem egyszeri ajándék, hanem folytonos megújulás, és hogy Isten szeretete nem fogy el, hanem újra és újra megszületik – akár a minden évben visszatérő tavasz.

Húsvét ünnepe is erről a reményről szól, arról, hogy az élet erősebb a bezártságnál, a félelemnél és a reménytelenségnél. Üzenete arra hív bennünket, hogy merjünk hinni az új kezdet lehetőségében.

Szórványlelkésként gyakran tapasztalom, milyen sok apró kihívás kíséri egy közösség életét. Nincs saját templomunk, imaházunk, amelynek ajtaja mindig nyitva állna az oda betérők előtt. Istentiszteleteink helyszínét újra és újra meg kell találni. Néha egy bérelt terem, máskor református testvéreink hajléka ad otthont ünnepi istentiszteleteinknek. Ezekben a helyzetekben különösen világossá válik, hogy a közösség nem a falaktól válik élővé. A templom valójában ott kezdődik, ahol emberek találkoznak egymással és Istennel: egy közös ima, egy megszólaló egyházi ének, gyermekeink szavalata, időseink bölcs élettapasztalatának meghallgatása. Talán ezért áll olyan közel lelkemhez a tavasz képe.

A természet sem egyszerre változik meg. Egyik napról a másikra alig észrevehető a különbség, mégis egyre több a fény, a zöld, a madárcsicsergés. Így növekszik a közösség is. Apró találkozásokból, rövid beszélgetésekből, közösen megáldott és megélt alkalmakból. Minden újonnan betért gyülekezeti tag egy újabb rügy közösségünk fáján. A próféta szavai ezért különösen szépen szólnak ebben az időszakban.

Hitünk nem csupán abban mutatkozik meg, hogy időről időre összegyűlünk istentiszteletre, hanem abban is, ahogyan egymás mellett élünk a hétköznapi életben. Érdemes szívünkben őriznünk azt a csendes bizalmat, hogy Isten a növekedés Istene: ahogyan a tavaszi rügyből gyümölcs lesz, ahogyan egy gyermektől lassan felnőtt ember formálódik, úgy épülnek a közösségek is apró, hűségekből. Nem mindig a nagy tettek viszik előre a világot, hanem a mindennapi jószág és az a készség, hogy újra és újra egymás felé forduljunk.

Éljünk bárhol is a világban, maradjunk nyitott szívű, reménységet őrző emberek. Keressük az életet ott is, ahol elsőre kevésnek tűnik, becsljük meg közösségeinket, akkor is, ha kicsik vagyunk, és adjuk tovább hitünk világosságát a következő nemzedéknek, mert ahol szeretet, értelem és bizalom van, ott mindig megszületik az új élet. Isten áldjon minden jóakarátú embert!

Gyaloglótáborból zarándokútvonal

Új ösvényeken a Via Unitariana

*Az utóbbi években látványosan megnőtt az érdeklődés a zarándoklatok iránt. Egyre többen vállalkoznak arra, hogy napokon vagy akár heteken át gyalogoljanak történelmi és spirituális útvonalakon, legyen szó a híres El Caminóról vagy más, regionális zarándokösvényről. E fellendülés nyomán hamarosan már Erdély sem kell elhagynunk ahhoz, hogy igazi unitárius útvonalra leljünk. A kezdeményezést koordináló **Lőrinczi Levente** kissolymosi unitárius lelkésszel Koncz Attila rovatvezető, a Mathias Corvinus Collegium kolozsvári képzési központjának kutatótanára beszélgett.*

Mikor és hogyan született meg a Via Unitariana?

Bár a kezdeteknél már én is jelen voltam, a történet valójában a Czire testvérek, Szabolcs és Alpár révén indult el. Ha az emlékeim nem csalnak, 2012-ben volt az első gyalogos zarándoklat, és attól kezdve minden évben kisebb-nagyobb csapatokkal jártuk be Erdély valamelyik tájegységét, az unitárius jelenléti nyomait keresve. Nagyon sokan voltunk ezeken az alkalmakon, akár ötvenen, sőt hetvenen is – aztán jött a Covid, ami elvitte az egészet. Az igény azonban egyáltalán nem szűnt meg, sőt nagyon sokat beszélünk róla, hogy jó lenne újra megszervezni ezeket a túrákat. Felajánlottam Szabolcsnak, hogy szívesen segítek a munkában, és mivel aztán úgy alakult, hogy ő és a testvére más elfoglaltságaik okán csak a háttérből tudták vállalni a közreműködést, végül én vettem át a stafétabotot. Szerencsére kiváló társak is kerültek ehhez a munkához, úgyhogy nem egyedül az én vállamat nyomja a teher, Péterfi Ágnes, András Benedek és Bálint Mihály lelkésztársaimra bármikor számíthatok. Csapatban minden könnyebben megy.

Hogyan kell elképzelnünk a gyakorlatban ezeket a zarándokutakat?

Úgy gondoltuk helyesnek, hogy először olyan útvonalakat járjunk be, amelyeket jól ismerünk, amelyek hazai terepet jelentenek. Hat napon át, hétfőtől szombatig kint vagyunk a természetben, igyekszünk eltávolodni a lebetonozott utaktól, szívesebben gyalogolunk erdei, mezei ösvényeken. Ebben a szűk hétben megpróbálunk a digitális világból is szabadságra menni, nem kategorikusan kizárva azt, de

mindenképpen mérsékelve a közösségi hálón töltött időt. Semmiképpen sem teljesítménytűraként kell elképzelni ezeket az alkalmakat, a naponta megtett távolság 20-25 km között szokott lenni. A célunk épp az ellenkezője bármiféle eredmény hajszolásának: szeretnénk lelassulni, megállni, odafigyelni arra, ami körbevesz minket.

A szállásunk lehet egy lelkészi lakás udvarán, gyülekezeti ház vagy templom kertjében, ha nagyon esős az idő, akkor persze valamilyen

fedél alatt, templomban vagy iskolában. A háttérben dolgozó csapattagok gondoskodnak a meleg reggeliről és vacsoráról, az ebédre pedig magunk: a felvágottat vagy pástétomot, a zöldséget és a gyümölcsöt visszük magunkkal. A táborozás napjainak legszebb, leghangulatosabb része talán éppen az, amikor délután egy óra körül keresünk egy árnyékos, csendes helyet, és ebédszünetet tartunk. Az elemózsia pillanatok alatt elfogy ilyenkor, hogy aztán a maradék időt szunyókálással, lelki töltekezéssel, önmagunkra figyeléssel tölthessük.

Amikor átvettem a szervezést, leültünk beszélgetni Czire Alpárral, aki sok év elmúltával is képes volt emlékezetből lediktálni hat zarándokút vonalát, teljes részletességgel. Elsőre egy ilyen régi programot poroltunk le, hogy aztán a következő alkalommal már valami teljesen újat tervezzünk meg, Kolozsvártól egészen Tordáig bejárva az Aranyos folyó vidékét. Az idejű elképzelésünk az, hogy Segesvártól Székelykeresztúrig gyalogoljunk, bejárva a Gagy-mentét és a Nyikó-mentét.

A Via Unitariana azonban nem marad csupán évente megrendezett, alkalmi túra, ha minden a tervek szerint alakul...

A korábbi évek jó tapasztalatai nyomán merünk valami nagyobbat álmódni: egy nagyjából 600 km hosszú, egybefüggő zarándokösvényt, amely Kolozsvártól Brassóig kötné össze az unitárius vonatkozású helyszíneket, és amit bárki bármikor bejárhat, teljesen függetlenül a mi esztendőnként visszatérő, személyes vállalkozásunktól. A *Via Transilvanica* hasonlatosságára kell ezt elképzelni, amit bizonyára sokan ismernek már. A tervezésre és a kivitelezésre vonatkozó javaslatunkat tavaly ősszel terjesztettük az Egyházi Képviselő Tanács elé, amit aztán az elnökség januárban hagyott jóvá.

Amikor teljes egészében megvalósul, több mint száz unitárius gyülekezetet fog érinteni a *Via Unitariana*. Szeretnénk majd minden hasznos és szükséges információval ellátni a reménybeli zarándokokat: honlap és applikáció fejlesztésében egyaránt gondolkodunk, de persze nem maradhat el a klasszikus turistajelzések felfestése sem. A felületeinken ott lesz valamennyi érintett gyülekezet múltra és jelenre egyaránt kiterjedő bemutatása, nem feledke-

zünk el az étkezési és szálláslehetőségek feltérképezéséről sem, illetve kifejezett célunk, hogy igényes lelki tartalommal is szolgáljunk az érdeklődőknek.

Egy ilyen nagyságrendű vállalkozás nyilván bőségesen igényel szellemi és anyagi erőforrásokat egyaránt.

El kell ismernem, teljesen zöldfülűek vagyunk ebben a műfajban, de a lelkesedés mellett azért rendelkezésünkre áll egy szerteágazó kapcsolati háló, illetve egyáltalán nem utolsósorban az az eddigi túrákat szervező csapat, amely a korábbi években bőségesen bizonyította rátermettségét. Ugyanakkor ne feledkezzünk meg a túrázni szerető emberek sokaságáról sem, akikre mindig lehet számítani, akár a kétkezi munkák tekintetében is.

Első lépésként igyekeztünk barátokat találni a hasonló küldetésre vállalkozó szervezeteknél, mint amilyen például a *Via Transilvanica* csapata vagy az erdélyi *Mária-út* mögött álló egyesület, illetve elkezdtek feltérképezni a magyaror-

szági zarándokutak hálózatát. Részt vettünk több hazai és nemzetközi rendezvényen, igyekeztünk bekapcsolódni a szakmai vérkeringésbe. Azt tapasztaltuk, nagyon sokan és profi módon foglalkoznak ezzel a területtel, van kitől tanulnunk, tanácsot kérnünk.

Egyházi jóváhagyással életre hívtuk a Via Unitariana Egyesületet, amely a program hivatalos gazdájának tekinthető. A jogi személyiségre mindenképpen szükség volt, hogy az anyagi erőforrások előteremtése érdekében pályázati forrásokat is igényelhessünk. Azzal számoltunk, hogy a hat erdélyi egyházközt lefedő útvonal kiépítése négy-öt évig tart majd.

Említetted a „konkurenciát”, az Erdélyben már kiépített többi túraútvonalat. Miben lesz más a Via Unitariana?

Egyik zarándokút a másiktól alapvetően csak a helyszíneit tekintve különbözik, hiszen a zarándoklatnak mindig ugyanaz a célja: valahonnan elindulva megérkezni valahova úgy, hogy a fizikai távolság leküzdésével párhuza-

mosan egyszersmind a lélek is közelebb kerülhessen végső céljához. A *Via Unitariana* sem szeretne mást kínálni, mint a többiek, csak éppen az unitárius hit, történelem és értékrendszer megismertetésén keresztül.

Ha a gyülekezetek elhelyezkedését nézzük a térképen, Szatmárnémetitől Brassóig, illetve Dévától Csíkszeredáig ott vagyunk Erdély-szerete, ugyanakkor nekünk muszáj volt valamilyen logikus rendre fölfűzni az útvonal egyes állomásait, hogy ne kelljen a zarándoknak akár száz kilométeres kitérőt tennie azért, mert van valahol a messzeségben még egy egyházközség. Kolozsvárnak – történeti és szervezeti okokból egyaránt – központi szerepe van közösségünk életében, nevezhetnénk akár északi bástyájának is, ezért magától adódott, hogy az egyik végpont ott legyen; Brassó pedig Erdély délkeleti sarkában, egyszersmind a Székelyföld szomszédságában ideálisnak tekinthető mint másik.

Hogy a hatalmas távolságok ellenére se maradjon ki senki, aki csatlakozni szeretne a programhoz, két különböző útvonal kialakítását tervezzük. Az egyiket gyalogosan vagy biciklivel lehet majd bejárni, és olyan településeket köt össze, amelyek egymás közelében fekszenek. A másikat autós zarándokok számára javasoljuk, akik szabadon állíthatják össze úti-tervüket, akár hosszú kitérőket bevállalva – az ő számukra is valamennyi információ rendelkezésre fog állni.

Hogyan fogadták a kezdeményezést a helyi közösségek?

Az elmúlt időszakban több egyházközséggel és számos lelkésszel beszélgettünk a témáról, ugyanakkor a többségük egyelőre nem részvett hivatalos tájékoztatásban. Elképzelésünk szerint első lépésként a lelkes értekezleteken szeretnénk egyeztetni erről a kollégákkal, különösen azokban az egyházközségekben, amelyeket már az első ütemben, vagyis 2026 folyamán érinteni fog a program. Úgy gondolom, hogy az egyházközségek számára az, ha egyfajta turisztikai jelentőséget kapnak, mindenképpen pozitív lehetőség, hiszen semmiféle elvárás vagy kötelezettség nem járul a részvételhez: minden közösség a saját lehetőségei

szerint kapcsolódhat be, és ebből valamennyien nyerhetnek.

A zarándoklat fogalmát a közvélekedés általában nem az unitárius hagyományhoz kapcsolja. Mit jelent mégis ez a több ezer éves, számos valláson és kultúrán átívelő gyakorlat a közösség számára?

Valóban, maga a szó sokáig idegenül hangzott saját közegünkben. Nem véletlen, hogy az elmúlt másfél évtizedben szervezett gyaloglótáborainkat sem neveztük zarándoktáboroknak. A kifejezés mintha egy kicsit távol állt volna a mi gondolkodásmódunktól.

Ha azonban azt nézzük, mi történik egy zarándokúton, akkor könnyebb azonosulni vele. Nem feltétlenül a kegyhelyek felkeresése a lényeg, hanem az a belső út, amelyet az ember közben bejár. Mi elsősorban nem zarándokhelyeket keresünk fel, hanem az unitárius értékincset fedezzük fel. A tapasztalat azonban nagyon hasonló: a belső változás, az önvizsgálat és a lelki elmélyülés ugyanúgy jelen van, mint bármely zarándoklaton.

Egyébként az unitárius közösség számára sem teljesen idegen ez a gyakorlat. Jó példa erre a dévai zarándoklat, amelyet már hosszú ideje szervez az ODFIE. Lehet, hogy maga a szó még mindig kissé szokatlan, de a mögötte rejlő lelki tartalom nagyon is közel áll hozzánk.

Számomra a dévai zarándoklat egyébként az egyik legfontosabb lelki élmény. Lassan két évtizede járok oda rendszeresen. Amióta 2003-ban a kolozsvári kollégiumba kerültem, szinte minden évben részt vettem rajta – mindössze két alkalommal hiányoztam.

Emellett régóta foglalkoztat egy hosszabb zarándokút gondolata is. Az El Camino például régóta szerepel a bakancslistámon. Remélem, hogy egyszer majd eljön az az élethelyzet, amikor azt is végigjárhatom.

Sokak tapasztalata, hogy aki egyszer részt vesz egy zarándoklaton, később újra és újra visszatér hozzá. Mi lehet ennek az oka?

A mai rohanó, túldigitalizált világban az emberek egyre inkább vágnak arra, hogy kiszakadjanak a mindennapokból. A zarándoklat erre ad lehetőséget. Gyakran mondom tréfásan, hogy „megfertőzöm” ezzel az embereket: két-három nap után már azt kérdezik, mikor lesz a következő alkalom. Ez persze nem betegség, de valóban van benne valami függőségszerű. Ha az ember megtapasztalja az élményt, nehéz lemondani róla. A természet közelsége, a jó hangulatú közösség, a beszélgetések, egy templomban együtt énekelt zsoltár – mind olyan élményt ad, amelyre az ember újra és újra vágyik.

Nagypénteki passióéneklés

A gregorián egyházi zenéhez kötődő értékes örökséget tovább kell adni.

MOLDOVÁN-SZEREDAI NOÉMI

Erről az unitárius hagyományról kérdeztem néhány énekvezért és lelkészt, fogadják szeretettel ezt a kis összeállítást!

László Attila székelykeresztúri énekvezér-kantor középiskolás korában az egyház által Marosvásárhelyen szervezett továbbképzésen ismerkedett meg a passióval, kottát is ott kapott. Következő évben, 2015 nagypéntekén énekelte el azt először egyedül Gagyban, Kobátfalván és Énlakán, magát orgonán kísérve. Tizenhét évesen gondolta azt, hogy a gregorián egyházi zenéhez kötődő értékes örökséget tovább kell adni. Pár évig még egyedül énekelte azt Gagyban és Kobátfalván, aztán 2022 nagypéntekén a székelykeresztúri egyházközség meghívására kántorként és kórusvezetőként új kihívás elé nézett: a passiót betanítani és előadni az egyházközség kórusával. A kórus 2002-ben alakult, és néhány év múlva már énekeltek a passiót Bakk Erzsébet, 2016–2022 között pedig Tódor Éva kórusvezetővel. Tehát e hagyomány folytatására vállalkozott László Attila. Elmondása szerint februárban kezdik próbálni: a kart külön a kórusral és minden szereplővel, utána pedig a szólisták részeit külön-külön. A szólistákat és a kart kíséri és vezényli az elejétől a végéig, megszakítások nélkül. Az utóbbi években a kórus kiegészül a Berde Mózes Unitárius Gimnázium képviselőivel és fiatfalvi gyülekezetből csatlakozókkal. Ez nagyon szép példája az iskola és az egyházi közösségek közötti összetartozásnak. Az elmúlt években a kórus kezdeményezésére nagycsü-

törtökön meghívásra előadták más egyházközségekben is, így például Korondon.

Siménfalván három személy éneklí. Tódor Éva nevéhez kötődik a homoródmonti lelkészek passióéneklése, amely évekig gyönyörű színfoltja volt ennek a hagyománynak. Azokban a kis gyülekezetekben, ahol van kántor, ott ő éneklí egyedül. A vargyasi passióéneklés egyedi, mert ott nem vették át a Péterffy Gyula által 1957–58-ban teológiai hallgatók részére írt változatot. Péterffy előjátékot, bevezető kart, korált és befejező kart írt, a kart átírta kórusra, hogy három szólamban tudják előadni. Varga-Ferenc Réka vargyasi énekvezér mesélte, hogy Kiss Károly kántortanító (1889–1975), aki 1909-től szolgált Vargyason, négyszólamú férfidalárdát alakított, és ő tanította be a passiót. Azóta is a régi, a Péterffy Gyula átdolgozása előtti változatot éneklí. Már a mostani énekvezér dédnagyapja is énekelte. Régebben nagypénteken délelőtt énekeltek az első, délután a második részt. Napjainkban csak délelőtt éneklí a teljes művet, egy szólamban, a mindenkori kántor orgonakíséretével.

Kolozsváron a belvárosi gyülekezetben emberemlékezet óta éneklí a passiót. Korábban, a rendszerváltás után, a kolozsvári Állami Magyar Opera énekesei adták elő. Immár több mint tíz éve az egyházközség kórusa éneklí a kart három szólamban, és kizárólag gyülekezeti tagok a szólistákat Puzstai Enikó karnagy vezetésével – mindig nagypénteken, délután hat órától, alkalmi áhítat keretében. Ezt megelőzően, délelőtt 11 órától istentiszteletet tartanak. Néhány éve felajánlották a Kolozsvár környéki gyülekezeteknek, hogy nagyhéten, valamelyik estén szívesen előadják a passiót, többek között azzal a szándékkal, hogy buzdítsanak másokat is e csodálatos és mély értelmű szertartás (hiszen a passió elsősorban az) felelevenítésére – mesélte Rácz Norbert-Zsolt, az egyházközség lelkésze.

Lőrinczi Lajos lelkész Bota Dénes fiatfalvi lelkésztől tanulta középiskolás korában a passiót, és kinevezése óta először Kolozson, majd Csehétfalván bizonyos részeket énekel belőle úgy, hogy a történeti íve teljes maradjon.

A Székelykeresztúri Unitárius Egyházközség kórusa (2023)

Marosvásárhelyen 1974-től kezdődően énekeltek a teljes művet. Kozma Mátyás zeneszerző az orgonakíséretet átírta négyszólamúvá, C-dúrban, de a karrészeket továbbra is három szólamban éneklük. Néhány éve külsős segítségre van szükség a főbb szerepek éneklésénél. Molnár Tünde orgonaművész több mint huszonöt éve kíséri orgonán. Érdekesség az is, hogy Csiki Jancsi bácsi több mint ötven éve éneklő a főpap szerepét – összegezte Szabó Hajnal-Imola énekes.

2011-től a Kövesdombi Unitárius Egyházközségben is előadták, Farkas Ildikó kántor vezetésével.

Már a kezdetektől voltak olyan tagok, akik a Bolyai téri gyülekezetben is énekeltek. 2018-tól Kerekes Csaba vezeti az éneklést. Az utóbbi években több főszereplő is elhunyt, és ez kérdésessé teszi az idei évi előadást, hiszen a kórus minden évben erre az alkalomra áll össze.

Unitárius egyházunk kántorai szívügyüknek tekintik az unitárius passióéneklés hagyományát, s lehetőségeik szerint éneklük, játsszák, betanítják, ezáltal egyedi élményt ajándékoznak nagypénteken a húsvéti ünnepre készülő unitárius híveknek.

A marosvásárhelyi Bolyai téri egyházközség archívumából

A nagyhét elfeledett hangjai

KOVÁCS SÁNDOR

A nagycsütörtöktől nagyszombatig tartó időszaknak gazdagabb volt a liturgiája.

Az unitárius liturgia történetével foglalkozó szakemberek rendszerint találgatásokra kényszerülnek, amikor a 16. század végének, a 17. század első évtizedeinek istentiszteleti rendjét próbálják meg rekonstruálni. Közismert, hogy az első ágendáskönyvet 1767-ben állította össze Agh István. Ekkor közösségeinkben rég hanyatlásnak indult az antifónás zsoltárelézés, kántoraink közül kevesen tudták azok „nótáját”. A reformáció korában az istentiszteleteink nagy része énekelt volt. Erről árulkodnak az ún. *Graduálok* (szertartáskönyvek). Minden nap a kántor vezetésével a gyermekekből álló kórus énekelte az alkalomra kiválasztott antifónát, zsoltárt, himnuszt. Természetesen a gyülekezeti énekek is részei voltak a reggeli és esti könyörgéseknek és istentiszteleteknek. Az utolsó „klasszikus”, 1777-ben kiadott unitárius énekeskönyvben még követhető, de lassan kikopott a gyakorlatból. A katolikusoktól való elhatárolódás jegyében majdnem minden olyan elemét kirtották liturgiánknak, ami a közös örökségre emlékeztetett. Példaként álljon itt az 1671-ben hozott zsinati határozat: „Mivel nagyobb részint eklézsiáinkból, amaz setétségnek cselekedete, mellyel karácsony éjszakáján, nagypéntek éjszakáján harangoztattak, templomokban concionáltak [prédikáltak] (...) tolláltatott [eltöröltetett], a jövőben is minden eklézsiából tollaltassák.” A határozat lényege az, hogy karácsonykor és nagypénteken még szokásban levő vigíliát (éjszakai virrasztást) mint az unitárius vallással ellenkező rítust a templomokban mindenütt

megszüntették. Csakhogy a fürdővízzel a gyermeket is kiöntötték, mert a középkorból örökölt vigília a karácsonyi és a húsvéti ünnepkörnek egyaránt része volt a protestánsoknál is. A tiltás eredménye az lett, hogy közösségeink szegényebbek lettek egy csodálatos rítussal.

A virágvasárnapkal kezdődő nagyhétnek, különösen az ún. szent háromnapnak, a nagycsütörtöktől nagyszombatig terjedő időszaknak, a mainál sokkal gazdagabb volt a liturgiája. Napjainkban, nagyhéten minden este úrvacsorára előkészítő áhítatot tartanak lelkészeink. Nagypénteken templomainkat a gyász színébe öltöztetjük, és gyülekezetünkben elhangzik a négy evangélium alapján összeállított passió, a mi Urunk, Jézus Krisztusunknak szenvedéstörténete.

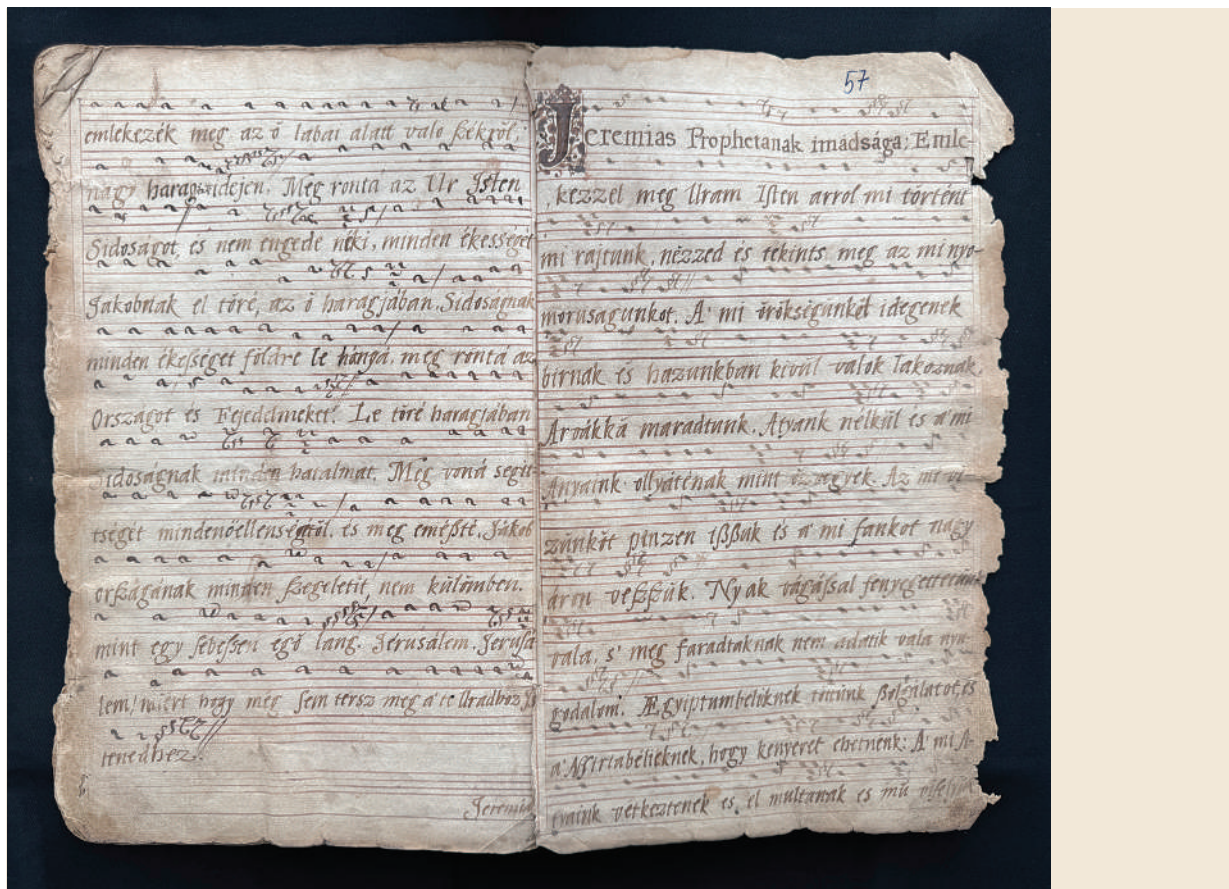
A passió mellett szokás volt a nagyhét liturgiájához tartozó lamentációk éneklése is. Jeremiás próféta *Siralma*t a liturgiában valószínűleg a szent háromnap idején recitálták. A próféta Jeruzsálem elestét és a zsidók elhurcolását siratta el. A 16–17. században Erdély lakosai gyakran saját bőrükön tapasztalták azt, amin a próféta kesereg, ezért nem volt idegen Krisztus szenvedései során a pusztulás és száműzetés képeit felidézni. A fentebb említett zsinati határozat is ludas abban, hogy a siralmak éneklése fokozatosan elmaradt a nagyhétről és lassan kikopott gyülekezeteinkből. Valószínűleg a kora protestáns liturgiában is fennmaradt az ún. sötét zsolozsma, az *Officium Tenebrarum* valamilyen gyakorlata. Ezt nevezhette babonáskodásnak és a setétség cselekedetének a fent említett zsinati határozat. Pedig szó sincs erről, sokkal inkább nagyon erős, hatásos és látványos elemeknek a liturgiában való használatáról. Feltételezem, hogy a reformációt követő évtizedekben az unitárius közösségekben is valami ehhez hasonló történhetett. A nagypénteki virrasztás bizonyára egész éjszaka tartott, és hajnalban a litánia recitálásával érhetett véget. Mindez hipotézis, melynek leírását unitárius forrásban sehol nem találtam, de minden eleme megvan a korai *Graduálok*ban. Az a tény, hogy a lamentációkat a kolozsvári és torockói eklézsiákban még a 19. szá-

zadban énekelték nagyszerdán és nagycsütörtökön, arra enged következtetni, hogy az évszázadok során ennek megvolt a jól bevált gyakorlata, ami aztán az óprotestáns liturgiától való eltávolodással feledésbe merült. Ha a passió előadása napjainkban is bevonzza híveink templomainkba, vajon nem lenne érdemes a lamentációkkal is újra próbálkozni?

Az elmúlt években Tódor Éva énekes, tanítónő és Tódor Csaba teológiai tanár vezetésével a teológiai hallgatók és tanárok vesperát (esti könyörgést) tartottunk az adventi és a nagyböjti időszakban. Két gyülekezetbe is ellátogattunk, és az volt a tapasztalatunk, hogy híveink érdeklődéssel, de kicsit idegenkedve fogadták az időutazást. Ez érthető, hiszen vesperát több mint kétszáz esztendeje nem énekelték közösségeinkben. Ez is nagy mulasztásunk, de egyik legnagyobb veszteségünk a húsvét nagyheti liturgia elszegényítése. A nagyhét kiváló alkalom a befelé fordulásra és arra is, hogy alapos és szakember felkészülés után valamit visszacsémésszünk gazdag liturgikus örökségünkől. Nagycsütörtökön és nagypénteken elhangoz-

hatnának Jeremiás siralmi, ezt kiegészítene nagypénteken a passió, és mindennek koronája lehetne a nagyszombati vespera (esti könyörgés), matutinum (éjszakai könyörgés, virrasztás) és laudes (hajnali könyörgés). Ez természetesen nem jelenti az istentisztelet elhagyását, vasárnap a szokott időben kerülne sor az úrvasorás istentiszteletre.

Néhány éve, a háromszéki egyházkör lelkészei részéről indult el az a kezdeményezés, hogy nagypénteken hajnalhasadás előtt a sepsikilyéni templomba mennek, itt csenddel és áhítattal köszöntik a nap első sugarait. A középkori templombelső szinte magától kínálja fel azt, hogy a lelkészi jelenléthez liturgiát rendeljünk. Ez természetesen nem fog egyik napról a másikra megvalósulni, meg kell keresni a megfelelő, zeneileg képzett szakembert, és meg kell tanulni nagypéntek vigiliájának liturgiáját, de azt hiszem, hogy legalább lelkészi körben egy próbát megér. Kár lenne a nagylitániát vagy a lamentációkat végleg elfelejteni, a szent háromnap (nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat) kiváló alkalom ennek felelevenítésére.

Részlet a szőkefalvi lamentációból. Fotó: Molnár Lehel

„...lelkészi ténykedésem közhasznú munka volt”

OLÁH SÁNDOR

Harmincnégy évi korondi szolgálatom alatt semmit nem szereztem.

A kommunista diktatúra társadalomátalakító programjának egyik legfontosabb ideológiai pillére a vallásellenesség volt – ez az egyházak és a lelkészek üldözését jelentette. A hatalom az egyházak intézményrendszerét és személyi állományát eszközként használta céljai megvalósításában. Ezt illusztráljuk most egy példával.

Gyulai Árpád (1894–1971) ötven évet szolgált lelkészként Korondon, 1968-ban vonult nyugdíjba. Példánk az ő kulákká minősítésének a lelkészi szolgálatban megmutatkozó következményeit szemlélteti. A kuláküldözést „a kommunista párt elit kezdeményezte, ők adták a definíciókat, és ugyanez a kör hajtotta végre az elnyomó intézkedéseket az állami szerveken keresztül, nem a falusiak. Egy feladat azonban szükségképp a helyiekre hárult: az ellenség megnevezése, individuumokhoz kötése, vagyis a lista elkészítése” – írja Bolgár Dániel *A kuláküldözés fogalomtörténeti vetületei* című, a *Múltunk* politikatörténeti folyóiratban 2011-ben megjelent tanulmányában.

„Az udvarhelyi Rajon Néptanácsának Székelyudvarhely

Alulírott Gyulai Árpád unitárius lelkész, 58 éves korondi lakos, tisztelettel kérem a rajoni Néptanácsot arra, hogy alábbi fellebbezésemet tegye

mérlegelés tárgyává s a kulákság alól engemet mentsen fel.

A kulákosításról hivatalos értesítést nem kaptam. De az a tény, hogy kvótán felül még egy fél mázsa árpát kellett beadnom, pedig nekem alig maradt ugyanannyi; hogy feleségemtől legujabban megvonták tanítónői nyugdíját és vele súroltatták fel a Milicia helyiségét; – hogy a havasból tűzifát hordatnak velem a »Csillag gyár« részére, bár sem állattal, sem szekérrel nem rendelkezem, stb. – mindez, hivatalos közlés nélkül is igazolni látszott a híresztelést és kétségtelenné tette, hogy a hatóság kulákként kezel engemet.

Ezért évi dec. 6-án kérvényt adtam be a helyi Néptanácshoz kulákság alóli felmentésem érdekében. Azóta 14 nap telt el. Hír szerint tárgyalta is kérvényemet a Néptanács. De mivel ügyemben kedvező döntést mai napig nem kaptam – azért tisztelettel fellebbezek a rajoni néptanácshoz.

Mi szerint azon vádak alapján kulákosítottak, hogy I. az egyházi birtokot mással műveltettem meg és kizsákmányoltam volna az illetőt, II. hogy 1933-tól 1948-ig mint szövetkezeti vezető, – akadályoztam volna annak fejlődését.

Ezen vádak megdöntése és helyzetem tiszta megítélése céljából hivatkozom az alábbiakra:

Népi eredetű, vagyontalan tanító családból származom. Tízen vagyunk élő testvérek. Mind csupán munkánk jövedelméből élünk. Nem örököltem semmit. Vagyonom nincsen és átmenetileg sem volt. 34 évi korondi szolgálatom alatt semmit nem szereztem, pedig józan, szolid életet éltem családommal együtt.

Most lássuk I. az egyházi birtok kérdését. E birtok tulajdonosa az egyházközség. Csak használatra – fizetés címen – adta át nekem. Telekönnyvileg az egyház nevéen áll. Pár év előtt tudtom és akaratom nélkül írtak nevem után a községi nyilvántartásba. A művelhető terület

mennyisége 7,56 Ha. 12 szétszórt darabban, hármás forgó határban. Minősége: köves »korondi föld«. Jelentős része inkább legelőnek való csupán, mivel beláttam, hogy a kötelező kvóták és más terhek lerovása után e földek hasznának fizetés jellege illuzórikussá lett, f. év őszén, a nov. 16-i közgyűlésen vissza ajánlottam az egyh. községnek s az egyh. község vissza is fogadta tőlem, egy kis rész kivételével.

Az igaz, hogy a birtok megművelésénél csak részben tudtam segítséget adni családommal együtt, mivel magam szívgyengeség miatt a nehéz fizikai munkától el vagyok tiltva (az erre vonatkozó klinikai bizonyítványt hivatkozott adataim ellenőrzésekor készségesen be fogom mutatni), s mivel igás állatokkal és gazdasági felszereléssel nem rendelkezem, – de hogy a birtok művelőjét: Imre Danielt nem zsákmányoltam ki, – annak legjobb bizonyítására ide mellékelem sajátkezű nyilatkozatát.

II. A szövetkezettel kapcsolatban pedig az a valóság, hogy halálos bémultságából kétszer támasztottam fel és indítottam el a fejlődés útján mint ügyvezetőkönyvelő. Belépésemkor 1933-ban üres boltot és nagy deficitet találtam. 1944-ben pedig 50.000 Pengős, adósságmentes árukészlet veszett el, ment közprédára a háború kapcsán. 1944. dec.-ben már új életet kezdtünk. 1945-ben, mikor már beindítottam, – önként helyet adva az »új idők új emberek« elvének, – lemondtam. – De visszatartottak. 1948 végén pedig tisztas árú-készlettel adtam át a szövetkezetet. Munkámat illetően kérem kihallgatni a volt boltkezelőket: Máthé József, Lőrincz Balázs, Simén Benedek, pénztárnokot: id. Vencel Lajos; vezetőségi tagokat: Bartha József tanító, id. Máthé Ferenc, id. Tófalvi Ignác, Tófalvi István, Imre Márton borvízuti, Tófalvi Dénes alsz. stb.

Magatartásomat illetően utalok a következőkre:

A néptanács munkáját segíteni igyekeztem a következőkben: a. községi gyűlésen, amikor kívánták, – előadást tartottam, b. hosszú heteken át dolgoztam a buletinek készítésénél, c. akkor elismert és értékelt munkát végeztem az adóki-
vetési előleges munkálatoknál elejétől-végig, d. részt vettem az Udvarhelyen tartott két felekezeti, lelkészi békeértekezleten, e. a béke kérdését szószéki beszédeimben állandóan napi renden tartom s ezt őszintén, meggyőződésből,

lelkem szerint teszem, f. rendeztem külön béke napot nov. 23.-án, mikor is kizárólag a békeharc kérdése volt szószéki beszédtemám, g. ezek mellett kötelezettségeimnek az állammal szemben pontosan eleget tettem s másokat is erre buzdítottam, h. lelkészi munkámmal igyekeztem alkalmassá tenni híveimnek lelkét a békés, nyugodt, közös célú építő munka számára s megőrizni az életkedvet is munkakészséget.

Hiszem, hogy fentiekből kiindulva a rajoni Néptanács meg fog győződni arról, hogy vagyont nem szereztem, kizsákmányoló nem voltam s lelkészi ténykedésem közhasznú munka volt. Ezek alapján méltónak fog találni arra, hogy felmentsen a kulákság alól.

Korondon 1952. dec 20.-án

Gyulai Árpád unitárius lelkész

A korabeli írott forrásokban nem lehetett nyoma annak, hogy mit gondolhattak a lelkészek a rájuk kényszerített társadalmi aktivista szerepekről, nem fejezhették ki ellenszenvüket a hatalmi elvárásokkal szemben. Sérelmeiknek orvoslását remélve, tiszteletteljes hangnemben fordultak a különböző hatalmi intézményekhez. Olyan bizonyítékokkal cáfolták hátrányos kategorizálásukat, amelyeket összeilleszthetőknek gondoltak az uralkodó ideológia szempontjaival.

1936. III/10.

Lelkészi: Gyulai Árpád nül. Pápa, Kis-Küküllő megyében 1894. május 1.-én. Lelkészi letttem 1917. februárban. – Ez év október 3.-án segédlelkészként megalapítottam a fűrészgymnáziumot. – 918. decemberében helyettes lelkészként küldött a jótételező Püspök az Udvarhelyre, ahol egy év múlva az állás lemondásom folytán megüresedett is az egyházközség minden lelkészként vállaltam meg. – Közül vettem 1920. szept. 19.-én Kádár Erősbet tanítói nőt, boldogult elődömmnek Kádár Lászlóval leányát. Lili nevű leányunk született 1921. júl. 14.-én.

TK. 936 III. 20. –
Gyulai Árpád

Néptanács elnöke: 1917. –
Munkám segédlelkészként Udvarhelyen 1917-ben
helyettes lelkészként Korondon 1918. dec. 20.-án
született " " " " 1919-ben
222 - 1919. II. 13. alatt.

Feltámadás és élet

NAGY NORBERT

*A jézusi mon-
dáson kereszt-
tül próbáljuk
megérteni a
feltámadás
lényegét.*

*Bibliamagyarázat rovatunk 2026 áprilisától meg-
újul a bibliai teológia tudományterületéhez tartozó
exegetikai tanulmány alapján. Így a műfajteremtés
igényével, alapos kutatómunkával összeállított bib-
liamagyarázat könnyedén szólíthatja meg gyüleke-
zeteink minden tagját.*

Bevezetés

Életünk legnagyobb kérdései a halál utáni élet-
ről szólnak. Mi történik a halál után? Van-e feltá-
madás? Mi az örök élet? Találón nevezzük eze-
ket a kérdéseket életkérdéseknek vagy létkérdé-
seknek, mivel olyan témákra kérdeznek rá,
amelyek az embert foglalkoztatni kezdik életé-
nek egy bizonyos pontján. Vajon mit mond
minderről Jézus, és hogyan értelmezhető az a
mában?

A feltámadás témája több helyen megjelenik az
Újszövetségben: Jézus tanításaitól (Jn 11,25–
26), a feltámadási eseményeket rögzítő történe-
tektől (Mt 28,6) a Pál apostol leveleiből megis-
merhető, korai keresztény közösségek felfogásán
át (1Kor 15) egészen a krisztusi lét általi, új életet
adó feltámadásban való részvételig (Róm 6,4).
Ezeket azonban nem lehetséges és nem is java-
solt egyetlen végleges, összesítő gondolatra re-
dukálni. Érdemesebb egyenként értelmezni
őket, és így keresni meg bennük a mában is ér-
vényes üzenetet, az életkérdéseinkre is válaszo-
ló részeket.

János evangéliuma tizenegyedik részében ol-
vasható az a történet, amely Jézus és Márta ta-
lálkozását, párbeszédét mutatja be (Jn 11,17–
27). A Jézus és Márta közti beszélgetés témája a
feltámadás és élet kérdése, amelyekre Jézus egy
önmeghatározásként megfogalmazott, feltáma-
dásról, lelki újjászületésről és örök életről szóló
válaszban felelt. Márta azt nem értette meg, és
ezért a feltámadás mibenlétét is félreértette. Ne-
künk most újra megadatik a lehetőség, hogy a
jézusi mondáson keresztül próbáljuk megérteni
a feltámadás lényegét.

Irodalmi elemzés

János evangéliumának célja az embereket Jé-
zusba vetett hitre vezetni. Ennek példája a Jézus
felmagasztalásáról szóló 11. fejezet, melynek
eseményszálát a Lázár körüli történések adják,
minden részletnek pontosan meghatározott
helye van a fő cél, azaz Jézus, a názáreti tanító
Krisztus voltának az igazolására. Ezt a 25–26a
versekből érthetjük meg, amelyekben Jézus ön-
meghatározását olvashatjuk.

*„Én vagyok a feltámadás
és az élet, aki hisz énben-
nem, ha meghal is, él;
s aki él, és hisz énbennem,
az nem hal meg soha.”*

Jézus mondatában az első kijelentés visszhan-
gozza Márta utalását az utolsó napon való feltá-
madásra, az életre vonatkozó második kijelen-
tés azt magyarázza, hogy mit jelenthet a
feltámadás a hívó ember számára, függetlenül
attól, hogy jelenre vagy jövőre gondol. Miután
Jézus többször beszélt a feltámadásról és az
utolsó napról, ennek a bibliai versnek az elhe-
lyezése jelentőséggel bír, hiszen itt jelen időbe
hozta a feltámadás bekövetkeztét, sőt, a feltá-
madás forrásának és tárgyának önmagát jelöli

meg. Arra törekszik, hogy Márta figyelmét az utolsó napon bekövetkező eseményekbe vetett elvont hitről átirányítsa önmagára (azaz Jézusra), mint aki egyedül képes rámutatni ennek a jelenbeli bekövetkezhetőségére.

Történeti, kulturális háttér

A Márta által is megjelenített félreértés a feltámadásról egy első századi nézetkülönbségből adódhatott. Márta gondolata – miszerint lesz feltámadás az utolsó napon, a kor elterjedt felfogását tükrözi, amelyet a farizeusok közösségéhez kötöttek, akik a végítéletre, az utolsó nap bekövetkeztére vártak. Jézus válasza nem e nézet elutasítását foglalja magában, hanem éppen ennek kiterjesztését vagy közelebb hozatalát azáltal, hogy a jelenre is értendővé válik.

Teológiai értelmezés

A Jézus önértelmezéseként olvasható mondatban a tételek párhuzamosak, de nem azonosak. Az első, a feltámadás arról szól, hogy aki hisz benne, az lelkileg életre kel. Ez örökre megszabadítja a hittel élő embert a végső halál félelmétől. A második tétel az életet magyarázza. Aki a Jézusban való hit által (lelkileg) életre kel (hit által él), az soha nem fog (lelkileg) meghalni, mert ráébred az Isten örökkévalóságára, és így saját lelkének örök életére. Ez az élet tehát a Jézusban és általa az Istenben való hívő élet.

Alkalmazás

Jézus mondása rámutat arra, hogy a feltámadás megértése egyaránt jelentheti a jövőbe vetett reményt és a jelenbeli megújulást. János evangéliumának célja, hogy az olvasók eljussanak a szerző által kívánt következtetésre: Jézus a Krisztus. Ez számunkra is a követendő út. Nem a test feltámadásán van itt a hangsúly (1Kor 15,50), hanem inkább az életünk minőségén. Lelki mivoltunk háttérbe kerülése belső halálunkhoz, hitünk kiüresedéséhez vezet, és ez a lényegi kérdés. A hangsúly tehát a bensőkben végbemenő újjáteremtődésről, újjászületésről szól. Ebben segít, ha megértjük, hogy Jézus élete, hite által olyan közel volt az Atyához, hogy Krisztussá, felkentté, vagyis valóban Isten fiává lehetett, mert teljességében megélte az istenközelit életet beteljesítő állapotot. Számunkra a mában így válhat élővé, feltámadottá. Életének és tanításának hatása átformálhat, mert azáltal, hogy közelebb kerülünk hozzá, az Atyához kerülünk közelebb. Jézus életében azért valósulhatott ez meg, mert teljesen át tudta adni magát az isteni erőnek és Léleknek, megtestesítve és tovább növelve azt maga által. Ez mutatja, hogy Isten jelenvalósága a léttapasztalás szintjén valósul meg. Aki Isten jelenvalóságának tapasztalatában éli meg életét, mert benne a hit cselekvő erő, abban az élet örök, abban a lélek ereje feltámad, az maga is feltámad: léte homályból tisztaság, kételyből bizonyosság, kérdésből válasz lesz, mert élettelen életéből feltámadva valóban megtalálja az Életet.

Diego Velázquez: *Krisztus Mária és Márta házában* (1618 körül)

Egyházunk a jelenlegi éves témáját képező küldetés jegyében 2026-ra Balázs Ferenc-emlékévet hirdetett. Balázs Ferenc születésének 125. évfordulója kiváló alkalom arra, hogy a Magyar Unitárius Egyház átfogó módon mutassa be a két világháború közötti erdélyi szellemi élet meghatározó alakját.

Balázs Ferenc munkássága sok területet érintő, gazdag örökség: egyszerre egyházi szolgálat, irodalmi jelenlét, társadalmi érzékenység és közösségépítő kezdeményezés.

A róla kialakult kép azonban nem egységes. Egyes vonásai – különösen lelkészi munkája és közösség-szervező tevékenysége – hangsúlyosabban élnek az egyházi emlékezetben, míg irodalmi szerepvállalása, társadalomkritikai gondolkodása vagy nemzetközi tapasztalatai kevésbé épültek be a köztudatba.

A helyi emlékezetben részben példaképpé emelt, eszményített Balázs Ferenc a szakmai vizsgálatokban összetett történeti szereplőként jelenik meg, akinek életútja több nézőpontból is megközelíthető. Ez a sokrétű jelenlét egyszerre jelent értéket és feladatot az emlékév számára.

Tizenegy szerepkörét elkülönítve igyekszik egyházunk az ünnep- és hétköznapokban teret nyitni az emlékezésre és az életmű időszerűségének megtapasztalására.

Balázs Ferenc 125 éve kortársunk: lelkész, tudományos gondolkodó és teológus, népfőiskola-szervező, közösségépítő, társadalomszervező, betegsége miatt szigorú életmódot folytató értelmiségi, akinek pályája a helyi beágyazottság és a nemzetközi nyitottság összefüggésében teljesedett ki.

| U. K.

„Az én sorsom már csak ez: lenni kevesek megértettje, többeknek kovász, sokak testében tövis. Jövőnek magját hordozom, nem a jelenek véres testét.”

(Balázs Ferenc: *A rög alatt*. 1936)

A sír üres

RÁCZ NORBERT ZSOLT

Húsvét az élet ünnepe, ezért csak a halál perspektívájából értelmezhető.

Vannak dolgok, amelyeket nem lehet megérteni teljesen, ha csak és kizárólag az érzékszervek nyújtotta képekre, ha a földhözragadt anyagszerűsége összpontosítunk. Mit ér a szerelem, ha arra úgy tekintünk, mint pusztán hormonkoktétra, ösztönök szülte vágyra? Mennyivel több a fiziológiai leírásnál, a gépek nyújtotta eredményénél az, amit évezredek óta énekelnek meg költők, s fogalmazódik meg dús képekben, elvont módon népdalok és hivatásos dalnokok elméjében, és amit – kisebb-nagyobb intenzitással minden ember megtapasztal: a szerelem... Ha kicsit belegondolunk, életünk legértékesebb rétegei pont azok, amelyek mind leírhatatlanok kémiai vegyületként, testi folyamatként, evolúciós szabályként. Az ébredő elme felfedezései, a rácsodálkozás a világra, az igazság keresése, a gyermekáldás, az alkotás forró, pezsgő percei, a heurisztikus felismerések eufóriája leírhatatlan, ha kizárólag a gépekkel mérhető módon szemlélnénk a világot. Sivár az az élet, bizonyos értelemben embertelen, ahol csak a testi folyamat, a nyers ok-okozatiság érvényesül. Nem is létezett sohasem így!

Pusztán földi életünk a sivár és gépi leírás szerint csupán arra jó, hogy génjeinket továbbadjuk egy újabb generációnak. Életünk az esetleges, céltalan, környezet által meghatározott evolúciós elvnek alávetett, a semmiből indul, sehová se tart, csak egyszerűen van... Ám az ember „öszönösen”, elméje első ébredésétől érzi, tudja, éli, hogy léte nem pusztán értelmetlen szeszélye az

öntudatlan anyagnak, hanem neki e világon otthona, feladata van. Jövünk valahonnan, tartunk valamifelé, s mindegyikünknek jut egy darabka életérc, amit tehetségünk szerint formálunk, kalapálunk, díszítünk, hogy ezáltal gazdagodjék a világ.

Egyedi létünk nem a hőpehelyé, amelynek kristálya nyomban eltűnik, ha rásüt a Nap, hanem maradandó tapasztalat, csipetnyi öntudat a világ számára.

Mennyivel igazabb ez az értelem tudás a vallás világában, amely elsősorban azért fogalmazódott meg immár ősidők óta, hogy az ember legalapvetőbb létkérdéseire megtalálja a választ! A csendben ülő, imádkozó ember látszat szintjén semmit se tesz, és elmélyüléséhez akkor se kerülünk közelebb, ha gépekkel mérjük az agyhullámainkat. Állapota, belső csendje még akkor sem válik ismertté a kérdező számára, ha kifaggyatja őt. De ha esélyt enged e mérhetetlen, mindazonáltal igaz világnak, akkor merőben új, gazdag lehetőségek bontakoznak ki előtte. Ez az ima gazdagsága, ami csak annak nyújtja oda kincseit, aki kész elfogadni átvitt nyelvezetét, ízes tényszerűségét.

Minél mélyebbre ásunk a vallásos tapasztalat rétegeiben, annál gazdagabbak és áttételesebbek lesznek a képek, nehezebben kibonthatók a metaforák, szimbólumok. Olyan létdimenzióba lépünk, ahol a világtérképen és időben elhelyezhető események elkeverednek a megéléssel, a képzelet szülte mondatokkal, tapasztalatokkal. S mindaddig tart ez a folyamat, halad egyre mélyebbre a vallásos gondolat világában, amíg elérkezünk a Titokhoz. Az örökösén szóló csendhez, ahol a világ minden eleme, szavakon túli,

képekkel megfoghatatlan módon harmóniát talál.

A keresztény vallás legmélyebb titka a húsvét. Minden ez előtti bibliai történet efelé gravitál, s az ezután következő események innen nyerik mondanivalójukat. Húsvét az alaptitok, a misztérium, aminek termő talajából élet növekedik. Húsvét kapcsán két szélsőséges pont kerülendő el mindenképp. Az első a tényszerű, gépies megközelítés, amely a testi feltámadást mindenestül elveti, és egyszerűen a természet örök tavaszi megújulását látja ebben a bibliai eseményben. A másik a lélek egzaltáltsága, ami sutba veti a természeti törvényt, s úgy gondolja, húsvétkor a harmadnapja halott test újra élettel telt meg. Az első sivár akadémikuskodás, ami sehová sem vezet, a másik túlfűtött mese, ami csak arra jó, hogy elkápráztasson, de nevelni igazság szerint nem tud. Lényegében egyikkel sincs mit kezdenie az embernek. Az első kézenfekvő az értelem számára, de önmagában banális, semmitmondó. A másodikhoz pedig vajmi kevés köze van például a ma emberének. Mihez kezdjek én egy meghaló, majd feltámadó lényvel? Ha még el is fogadom tényként, igazként, ennek rám igazán semmi hatása sem lehet.

A húsvéti eseményeket, úgy, amint azok a Bibliában le vannak írva, éber tudattal, de „félálomban” kell olvasni. Az éber tudat azt jelenti, hogy mindenre alaposan odafigyelek, mint olyasmire, aminek rám most nagyon fontos hatása van. Itt drága igazság van, ami okvetlenül megváltoztathatja az életemet. A „félálom” pedig azt jelenti, hogy elengedem a rendőrségi jegyzőkönyvek száraz és parlagos földhözragadtságát, hogy a „tények” kiegészüljenek a képekkel, érzésekkel. Más szavakkal: úgy kell olvasni, mint akinek köze van mindehhez, mint aki részese ezeknek az eseményeknek. Innen szemlélve immár értelmezhetővé válik a történet, érthetővé a mondanivaló, sőt!

Húsvét az élet ünnepe, ezért csak a halál perspektívájából értelmezhető. Az első adott tapasztalat a nagypénteki gyász, a vég megtapasztalása. Érdeemes végiggyászolni ezt és a rákövetkező napot! Borzadjunk el a csöcselék érzéketlenségén, lássuk a fájdalomtól üvöltő anyát, az ijedt tanítványokat, engedjük, hogy a kétségbeesés felkússzon ereinken, s jeges karmokkal marjon bele az agyvelőnkbe. Ez hozzá tartozik az ün-

nepre készüléshez. Nagyszombaton öltük magunkra a gyászolók csendjét, a temetést követő hetek apatikus állapotát. Majd növeljük ezt egyetemessé, úgy, ahogy minden bizonnal az első tanítványok is tapasztalták. Hiába volt a ragyogó tanító, hiába egy másféle élet lehetősége, hiába egy élhetőbb világ, nagyszombat ködös vigyora arról suttog, hogy a hétköznapi hatalmi harcokba belebonyolódott világ képtelen a megváltozásra. Nagyszombat az egyedüli nap, amikor érdemes beleélni magunkat saját életünk hiábavalóságába, a *nem lehet* fanyarságába.

Ébredjünk ezzel húsvét hajnalán, majd e fanyar ízzel szánkban menjünk el a templomba. Ha nem tudunk, tegyük meg ezt az utat képzeletben. Közeledjünk úgy, mint aki sírhoz megy, kezében virágot szorongatva. Majd a padban ülve engedjük, hogy elpárologjon belőlünk ez az érzés. Ha nem megy magától, erőltessük egy kicsit. Gondoljunk arra, hogy a látható világ értelmetlensége, az emberi gonoszság globális uralkodása ellenére mégsem vagyunk egyedül, nincs minden veszve. A sír üres, a Mester él! Hol? Hát bennem, aki felismeri ezt az igazságot, hogy van értelme az életnek.

Az evangéliumi történetekben az első szemtanúk csak az üres sírt látják. Nem ebben a sötét, halálnak szánt üregben tapasztalják meg a csodát. Ez az üres háttér, a sötét kamra pont azt a célt szolgálja, hogy beletekintve meglássuk a feltámadás dicsőségét. A feltámadó Krisztussal mi magunk is kilépünk egy másféle élet felé. Húsvét ugyanis és elsősorban a mi feltámadásunkról szól, arról, hogy ne féljünk, és az életet ne a halálban keressük!

Hawaii magyar nagyasszonya: Jona Leona

Honolulu szívében, a virágbokrok mögött búvó kis fehér ház szinte elvész a metropolisz hivalkodó toronyépületei között. Ki hinné, hogy ez az épület a Hawaii-szigetek legnépszerűbb rádióállomásának „Fehér Háza”? Tulajdonosa, elnöke és ügyvezetője az ízig-vérig magyar Jona Leona. A rádióállomás 53 éves történetéből 37 év Leona életműve – az ügy, amelyet oly elkötelezetten és kreatívan szolgált, és mely hiánypótló Hawaiiin. Hawaii kormányzója Leona rádióközvetítéseit a *Csendes-óceán hangjának* becézte. A rádió tizenhárom nyelven és tizenöt dialektusban sugározza műsorát, és Leona a Polinéz-szigetekről Hawaiiira vándorló, többes kultúrájú etnikum szolgálatának egyik leghatékonyabb és legszenvedélyesebb ügynöke volt.

A szolgáló szeretet és szerénység volt Leona attribútuma. Több olyan ünnepélyen voltam jelen, ahol magas állami kitüntetésekkel jutott, többek között három hawaii kormányzótól. Egyikük így vall: „Leonát 1956-ban, a kommunizmus elől menekülve, az Egyesült Államok fogadta be. Adósságát törleszti, midőn Hawaii kisebbségeit segíti, hogy boldogulhassanak új életükben és vállalkozásaikban, akár csak ő annak idején.”

Leona 1930-ban született. Hatévesen elvesztette édesapját, és négy testvérével keserves sorsra jutott. A világháború idején egyik bátyja az orosz fronton esett el. Másik bátyjával a Vörös Hadereg bevonulásakor bombazáporban menekült Ausztriába, de visszatért Magyarországra, és Budapesten a Gazdasági Akadémián szerzett diplomát.

Magyar építészhez ment feleségül, két lány anyja lett. 1956 tragédiája újból menekülésre kényszerítette a családot. Ausztrián át az Egyesült Államokba menekült. Angolul egyáltalán nem tudott, egy jó asszony azonban könyvelői munkával bizta meg. 1974-ben Hawaiiira költözött, ahol új egzisztenciát kellett teremtenie, immár egyedül. A KNDI rádióállomás alkalmazta, a tulajdonos elhalálózásakor ő lett a tulajdonos – határozott küldetéssel: hidat építeni a szigetlakók egzotikus kultúrája és az amerikaiaké között. A beilleszkedés könnyítésére egyre több nyelven megszólalt

és szélesebb témakörű adásokat készített, hiszen a szigetek lakosságának 19%-a korlátozott angol nyelvtudású, mi több, nagy része egyáltalán nem tud angolul. A rádió számukra életfontosságúvá vált közérdekű bejelentések, természeti katasztrófák (cunami, hurrikán, földrengés) vagy a lakosságot veszélyeztető egészségügyi sürgősségek idején. Leonának köszönhető, hogy többnyelvű rádióműsorok ismertetik az USA törvényeit, a polgárok jogait és kötelességeit. Létfontosságúak az egészségügyi ellátással, megelőző egészségvédelemmel, gyermek- és felnőttoktatással, az angol nyelvtanulással kapcsolatos műsorok. Minden etnikai csoportot számontartanak, hogy bármikor elérhetőek legyenek és tudomást szerezhessenek a közösségi programokról, hisz ez hiányzik a bevándorló ember lelkének: saját nyelvén imádkozni, énekelni, tréfálkozni, ünnepelni, és ezek kapcsán egymásra találni, közösségeket formálni.

Leona természetesen az itteni magyar közösségnek is lelke volt. A frissen Hawaiiira költöző magyarokat értékes tanácsaival segítette lakáshoz, álláshoz, társadalmi szolgáltatásokhoz.

Leona erdélyi unitárius gyökereit talán csak én tartom számon. Sok éve együtt zarándokoltunk Szabédra, ahonnan családja származik. Jó három évtizednyi barátságunk meggyőzött arról, hogy Leonát Hawaii magyar „nagyasszonyaként” tisztelhetjük, immár haló poraiban is.

| GELLÉRD JUDIT

Gellérd Judit

Variációk Hawaii-témára

Transzcendencia

*Sörényük tajtékzik
amint végzetükbe vágatnak
megsemmisülésük büszke tudatában.
A szirten-robbanásuk előtt
hullámtestük torpanva ágaskodik,
ég és víz kékjét egybeoldva,
e pillanatnyi örök időben
felfénylik maga a transzcendencia.*

Fölöttünk a hegy

*Oly hirtelen meredek,
hogy ha nem hegy volna,
azt mondanám, égbe ágaskodik.
Tűzhányó korában szökellhetett,
de fennakadt a csúcsa
oly magasan, hogy
Jákóbnak se kellene lajtorja.*

„Babaház” katedrális

*Hawaii sziget kicsiny falujában
Százestendős istenháza.
Vasárnapi misére harang nélkül is
sereglenek a családok.*

*Szépen fésült apróságokat terelnek
férfi óriások, sokat szült anyák.
Mindenki üdvözlő csókot kap,
s az új arcokat virágfüzérrel koronázzák.*

*Egymás mellett szorosan
egy testként lélegzik a gyülekezet.
A papnak a ministránsok szorítanak helyet,
s a hawaii nyelven szálló zsolttár
talán még Istent is könnyre fakasztja.*

Összefűző

E cím annak a rendezvénynek a nevét viseli, amelyet első alkalommal szervezett meg a Recsenyédi Unitárius Egyházközség február 27. és március 1. között. A gyülekezet helyben vagy máshol élő fiatal családjai közül tizenegy vállalkozott erre az egy hétvégét felölelő közös kalandra. Negyvenegyen, kicsik és nagyok, fűztük szorosabbra az Istenhez és egymáshoz kapcsoló köteléket. A kétnapos alkalmat, amelynek a Vargyas-szorosban található Székely Ház adott otthont, Buzogány-Csoma István lelkész zenés estje nyitotta, bensőséges, családias, lelki alaphangot kölcsönözve a hétvégének. Szombaton Dénes Kinga baróti pszichológus előadása indította a közös gondolkodást, beszélgetést a hozott családi minták felismerésének szükségességéről, azok kiküszöböléséről vagy továbbadásáról gyermeknevelési gyakorlatainkban. Az együttlételet gazdagabbá tették a közös főzések, társasjátékok, az asztalitenisz, a foci, a fürdés és azok

a kötetlen beszélgetések, amelyekre a minden napokban kevesebb idő és figyelem jut. Vasárnap családi áhítat keretében adtunk hálát a közös időért, a megélt pillanatokért. Fonalra felfűzött szívcsaládjainkat elhelyeztük egy, a gyerekeink által kavicsokból kirakott szívben, amely közösségünket jelképezte. Együtt énekeltek: összetartozunk.

| NAGY ADÉL

A hűség szabadsága – házasság hete Nyárádszeredában

Ha tengerre szállsz, mondj el egy imát. Ha háborúzni indulsz, mondj kettőt. Ha házasságot kötsz, szüntelenül imádkozz – ezzel a régi bölcsességgel indult az idei rendezvénysorozat Nyárádszeredában. Február 9–13. között zajlott a Gondviselés Segélyszervezet, a Nyárádszeredai Unitárius és Református Egyházköztség közös szervezésében, kapcsolódva a nemzetközi házasság hete mozgalom idei tematikájához. A szervezők a közös keresztény értékek mentén olyan előadó meghívására és olyan beszélgetések szervezésére törekedtek, amelyek őszintén és segítőkész szándékkal közelítik meg a házassági kapcsolatok örömeit, nehézségeit.

A házasság hete idején a mottója – *A hűség szabadsága* – különösen gazdag gondolatokat indított el az előadások és beszélgetések során. A résztvevők több nézőpontból is megvizsgálhatták a hűség és a hűtlenség kérdését, valamint a párkapcsolatokban jelen lévő kihívásokat és lehetőségeket. Hétfőn Fekete Edda mentálhigiénés szakember *Mit jelent számodra a hűség?* című interaktív előadása lehetőséget adott arra, hogy a résztvevők személyes tapasztalataikat és gondolataikat is megosszák egymással. Kedden Kovács Réka Rozália pszichológus *Vele megelégszem – a kapcsolattal való elégedettség* című előadásában a református esketési fogadalom egyik részletét értelmezte lélektani és kapcsolatdinamikai szempontból,

rámutatva arra, hogy a megelégedés és az elköteleződés miként erősítheti a házastársi kapcsolatot. Szerdán Csécs Márton Lőrinc unitárius lelkész-esperes kultúrtörténeti és bibliai betekintést nyújtott a házasság intézményébe, megvilágítva annak történelmi és hitbeli gyökereit. Csütörtökön személyes hangvételű beszélgetésen egy fiatal és egy idősebb házaspár – Nagy László és Gizella, valamint Szász Csaba és Réka – osztották meg tapasztalataikat a házasság örömeiről és kihívásairól. Jenei Áron kérdéseivel segítette a beszélgetést, amely a különböző életszakaszokban megélt házasság mindennapjaiba nyújtott betekintést. A rendezvény pénteken a Datki Church Band *Romantika* című koncertjével zárult, amely méltó és emelkedett befejezése volt a közösen átélt hétnek.

Öröm volt együtt lenni és közösen gondolkodni a házasságról, a hűségről. A beszélgetések során többször is megfogalmazódott, hogy napjainkban szinte mindennek van világnapja – mindennek, ami kihívást jelent az ember számára. Az a tény, hogy a házasságnak egy egész hetet szentelünk, jól érzékelteti ennek az életszövetségnek a súlyát és jelentőségét. A házasság hete alkalmai évről évre megerősítenek bennünket abban a felismerésben, hogy a házasság élethosszig tartó tanulás: közös munka, áldozatvállalás és növekedés. Az együtt megélt örömeik, sikerek és kihívások által nemcsak kapcsolatunk erősödik, hanem mi magunk is gazdagodunk és formálódunk.

| KISS ZSUZSANNA

Gondviselés a Gondviselésnél – meghitt találkozás Székelykeresztúron

Február 26-án örömteli találkozásnak adott otthont a Gondviselés Segélyszervezet székelykeresztúri irodája. Sérült fiataljainkhoz ez alkalommal az erdővidéki önkéntes csapat látogatott el Farkas Enikő munkatársunk kíséretében.

A találkozást a kedvesség, az öröm és a nyitottság légköre hatotta át. Vendégeink az édességcsomagok mellett derűt, figyelmet, türelmet és szeretetet is hoztak. A közösen eltöltött idő során játékokra, beszélgetésre, kreatív alkotásra is sor került, amelyek mind hozzájárultak ahhoz, hogy a fiatalok és az önkéntesek között gyorsan oldott, barátságos hangulat alakuljon ki. A délután egyik legszebb pillanata volt, amikor a fia-

talok együtt készítettek barátságkarkötőket és egy különleges „barátságfát”. Ez az alkotás azóta is irodánk egyik kedves díszé.

Ez a látogatás nemcsak fiataljaink számára jelentett felemelő élményt, hanem a Gondviselés Segélyszervezet két fiókszervezete közötti kapcsolat erősítésében is fontos szerepet játszott.

Hálás szívvel köszönjük az erdővidéki önkéntesek szeretetteljes jelenlétét és az együtt töltött értékes pillanatok. Reméljük, hogy a jövőben is sok hasonló alkalom adódik majd, amikor ismét együtt lehetünk, és tovább erősíthetjük közösségeinket.

| DEÁK RÉKA

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár
Bodor Piroska

telefonszám: 0740 634 723
e-mail: bodor.piroska@unitarius.org

Marosvásárhely
Pavelka Attila

telefonszám: 0723 515 921
e-mail: pavelka.attila@unitarius.org

Sepsiszentgyörgy
Buzogány-Csoma Csilla

telefonszám: 0742 512 574
e-mail: buzoganycsoma.csilla@unitarius.org

Székelyudvarhely
Sipos Mónika Rebeka

telefonszám: 0757 345 367
e-mail: sipos.monika@unitarius.org

A tojásírás rejtelsei

HEGYI MÁRIA

*Csodálom
a mintát,
amelyet
készítek.*

A népművészet iránti szeretetemet nagymamától örököltem. Kisgyermekkoromtól példát mutatott számomra, és igyekezett átadni nekem is megszerzett tudását, varrni, kötni, horgolni tanított. Akkor természetes volt számomra, hogy ilyen, de felnőtt fejjel most már igazán értékelni tudom azt a kincset, amit rám hagyott.

Számomra a tojásírás szeretete jelenti ugyanazt az érzést, mint nagymamámnál a varrás vagy a szövés. Először 1996-ban Sepsiszentgyörgyön találkoztam a tojásírással, a *Guzsalyas játszóház*-ban Benkő Éva és társai húsvéti kézműves-foglalkozásán. Somfavesszőből, lószőrrel írókát készítettünk, különlegesnek hatott az égett viasz illata, ami pedig tetőzte ezt a hangulatot, az az élő zene volt a Tilinka együttes jóvoltából. Azóta sem voltam ilyen varázslatos hangulatú tojásírásos találkozón. Nagy mesteremnek tekintem Lőrincz Etelka nénit, aki 2001 áprilisában a baróti művelődési ház *Fókusz klubja* meghívottjaként az árapataki írott tojásokról tartott előadást, majd a tojásírás rejtelseibe avatott be.

*Itt hallottam először,
hogy a hímes tojásoknak
varázserejük van. Azóta
érdekel ez a titok.*

2010-ben, amikor a segítő szakemberek marosvásárhelyi konferenciáján Hegyi Johanna (szimbólum és relaxációs terapeuta) előadását hallgattam az erdélyi népi alkotások módosult tudatállapot ábrázolásáról, akkor döböntem rá, hogy itt valami többről van szó, és hogy nagymamám is és én is éltünk már át hasonló érzést, csak tudattalanul. Amikor szeretettel készítünk valamit, varrunk, szövünk vagy éppen tojást festünk, akkor „más világon” vagyunk.

Személyes tapasztalatom, hogy csak akkor sikerül ezt az egységállapotot elérnem, ha igyekszem minél jobban átadni magam az élménynek, vagyis csodálom a mintát, amelyet készítek, és jól érzem magam benne. Csíkszentmihályi Mihály ezt *flow*-élménynek nevezi. Nagy érdeklődéssel kezdtem olvasni Lőrincz Etelka néni könyvét is (*Fejezetek Árapatak népi életéből*), amelyben részletesen bemutatja a tojásírás mestereinek élményeit, rituáléját: kézbe fogták a megírandó tojást, melengették, megforgatták a tenyerükben, azaz ráhangolódtak. Eközben megéreztek, melyik minta illik leginkább ahhoz a tojáshoz, és csak ezután fogták a megírásához. Etelka néni lejegyezte, hogy minden tojásmintának megvan a maga mondanivalója, jelentése,

és minden mintának van párja. Malonyai Dezső *A magyar nép művészete* című könyvének II. kötetében a húsvéti tojás jelentőségével kapcsolatosan a következő gyűjtést találta: Világhódító Nagy Sándor születése napján, anyjának tyúkjai pirosat tojtak, s ennek emlékére piros a tojás húsvétkor. A kínaiaknál hajdan ünnepet ültek a természet ébredésének örömeire, éppen a mi húsvétunk idején. Ekkor tüzet rakni nem volt szabad, így előre megfőzték a tojást, amelyet a

tilalom idején fogyasztottak. Az is lehet, hogy a mi húsvéti piros tojásunk eredetét is a régi keresztények böjti szokásaiban találhatjuk meg. A székely tojásíró asszonyok legtöbbször piros alapon fehér színekkel díszítenek. A tojások mintáján felismerhetők a régi varrottások, cserépedények mintái, hiszen ezek a minták ugyanazon forrásból származnak. Régen azt állították, hogy az írott tojások sokkal izletesebbek, mint az íratlanok. Malonyai szerint Erdélyben is Háromszék megyében találták a leggazdagabb és legváltozatosabb írott tojásokat.

Az UNOSZ-közgyűlések időpontjai

Magyarország, április 11. (Kolozs-Tordai Unitárius Egyházkör)

Jobbágyfalva-Nyárádszereda, április 18. (Marosi Unitárius Egyházkör)

Csekefalva, április 25. (Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör)

Székelyudvarhely 2. sz. Egyházközség, április 25. (Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör)

Árkos, április 25. (Háromszék-Felsőfehéri Unitárius Egyházkör)

kat. Pontosabban a Feketeügy bal oldalán, Bereckben, Lemhényben, Ozsdolán, Gelencén, Zabolán, Páván, Kovásznán, Papolcon, Zágónban, Bárkányon, Nagypatakon és Bodzafordulón. A Feketeügy jobb oldalán pedig Polyánon (most Kézdikővár), Kézdiszentléleken és Torján. Az Olt jobb oldalán pedig a hermánybaróthi hegyvidéken, Előpatakon, Árapatakon és Hidvégen. A szimbólumok üzenethordozók, amelyek újra visszatérítenek minket az eredethez, emberi sorshelyzeteket és érzelmet sugároznak.

Azt tapasztaltam, hogy nem lehet két tökéletesen egyforma hímes tojást írni. Alkotáskor mindenki hozzátesz egy kicsit önmagából is, ezzel ad személyes varázserőt a tojásnak. A tojásíró asszonyok mindenikének kialakul a stílusa, amelynek köszönhetően már első pillantásra fel lehet ismerni írott tojásaikat. A *Vesztettutas* az egyik olyan minta, amellyel a legtöbbet kellett foglalkoznom ösisége miatt. Drága Etelka nénit most is hallom, ahogy mondta, varázsereje van. Ha a családból valaki elkóborol, eltéved az év folyamán, de evett húsvétkor az ezzel a mintával megírt tojásból, év végére visszatál otthonába, és újra együtt lesznek, akik összetartoznak. Mit is jelent együtt lenni egy közösségben azokkal, akiket teljes szívünkből szeretünk? Akiket szeretünk, azok is vágyják ezt az együttlétet? Nekik is teljességet ad a mi világunk, vagy engedjük elmenni, ha nekik máshol, másokkal van dolguk?

Szüntelen tanulok, és igyekszem ezt a mintát mindig a legszebbre megírni. Bevallom, volt és van is dolgom vele rendszeresen. Van, hogy elsöre jobban megy, van, hogy akadozik, van, hogy rossz helyre cseppen a viasz, vagy a vonal kinkandikál, vagy nem tetszik a görbülete, vagy a spirál elcsúszik. Aztán újra előlről kezdem, próbálok befelé figyelni, hogy meglegyen az érzés, az összhang, és szeressem ezt így. Ilyenkor, a magam csendjében sikerülhet jobban, szebben a varázslat, és tudom, hogy ez az érzés benne lesz akkor, ott az ünnepi térben. Érdekes, hogy ezt minden évben valahogy újrat tanulom, mindig kicsit másképp, váratlanul, valahogy úgy, ahogy nem is számítottam. Mindig kicsit többet, kicsit mélyebben, mert kell hogy tisztuljon a lelkem, hogy közelebb kerüljön a Lényeghez. Kívánom, hogy érkezzen meg mindenki lelkének otthonába, és legyen együtt, legyen Egy.

Áldott húsvétot kívánok mindenkinek!

Ünnepi utazások

SZÉLES LÁSZLÓ

*Gondoljatok
úgy a húsvétra,
mint csodára.*

A megmagyarázhatatlan vibrálás a levegőben nagy pillanatok előtt... Az éjjelek és nappalok jövés-menésébe fészkelődő ünnep. Ünnep, amely sokszor érthetetlennek és elavultnak hat. Ünnep, amiből sokszor csak a népszokások vidám üressége vigyorog ránk vissza.

Mit kezdünk veled, húsvét, mit kezdünk veled, feltámadás és örök élet? Mit jelentesz, mit adsz a ma szabadelvű keresztényének? Megnyugvást, békét, erőt, energiát, lendületet? És mennyi mindent kérhetünk még imáinkban?

Kedves fiatalok, ha elfáradnátok az ünnep útjában (talán fiatal-dacosan nem is az úton közeltek), akkor azt javaslom, hogy gondoljatok úgy a húsvétra, mint csodára. Kicsit furcsán hangzik, igaz? De nem úgy értem a csodát, mint kétes beszámolókból elmondott furcsa természeti eseményt, hanem egy olyan pontot, amely kidudorodik az idő múlásának közönyösen sima

vonaldiagramjából. Ünnep, amelyen valami rendkívülit ünneplünk.

Ha netán távol áll tőlünk a húsvét, ha nem értjük, ha üresnek érezzük, talán ünnepeljük Isten mindenhatóságát. Gondoljunk arra, hogy ő, aki mindent megtehet és bármi származhat akaratából, éppen úgy döntött, hogy szeretetben teremti meg ezt a világot. Éppen úgy döntött, hogy létezhetünk mi, emberek, sőt, lehetőséget adott nekünk, hogy teljessé tegyük, képmási mivoltunk legnemesebb értelmében élhessük meg életünket. És aki erre törekszik, drága fiatalok, azon bizony látszik, érződik, tapasztalható. Ahogy látszott Jézuson is, ahogyan megmagyarázhatatlan volt kortársai számára is.

Távoli a példa, elavultak a szövegek, a rítusok megoldókulcsával mi már szinte egyáltalán nem rendelkezünk – mondhatjuk sokszor. De talán nem is kell érteni, olvasni, ismerni, tudni mindent, talán csak a szeretet nagy parancsolatát szívünkbe vésve, el kéne indulnunk, mennünk kellene az ország kies tájain, ismernünk, tapasztalunk kellene, szóba kellene állnunk rosszal, jóval, szegénnyel és gazdaggal... és mindeközben szeretni. Ezekkel a tapasztalatokkal talán fel tudjuk lazítani figyelemzavaros, sokszor közönyös szellemünk szántóföldjét, amelyben nagyra tud nőni Isten igazságának vetőmagja.

Az ODFIE minden rendezvényével és programjával Isten akaratához próbál minél közelebb simulni. Ha egy jóindulatú kritikus ezt meg is cáfolná, azt talán nem tudná, hogy aki egyletes, az sokat van úton. Az ismeri a mi Galileánkat, Erdély gyönyörű tájait. Az szóba áll fiatallal, időssel – jellemvonásuktól, egzisztenciális helyzetektől függetlenül.

Mamut-körút, a nagy utazás és az OMNIUM Sportolimpia, ahol szintén sokat szoktunk mozogni – ezek várnak ránk áprilisban. Gyertek, kedves fiatalok, vegyük nyakunkba otthonunk girbegurba útjait, találkozzunk, ismerkedjünk, tapasztaljunk, szeressünk. Váljon felebarát, talán barát is a sok-sok idegenből.

Egyházunk hírei

Szakmai találkozó Szovátán

Február 21–22-én Szovátán, a Teleki Oktatási Központban zajlott az *Önkéntesség az iskolai közösségben* szakmai találkozó a Székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium és a János Zsigmond Unitárius Kollégium pedagógusai részvételével.

A rendezvény a közösségi nevelés, az önkéntesség és az összefogás szerepére összpontosított az egyházi oktatásban. Az előadások és projektbemutatók során a résztvevők áttekintették, miként él tovább a közösségszolgálat hagyománya az iskolákban, milyen pedagógiai módszerek segítik a diákok kreativitásának és tudásának fejlesztését. Ösztöndíjprogram-ismertetésekre és nemzetközi tapasztalatokról szóló beszámolókra is sor került. A találkozót a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége szervezte Magyarország Kormánya – a Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkárságának támogatásával.

Megkezdődtek a gondnok–presbiteri találkozók az unitárius egyházban

Február végén egyházunkban elindult az idei gondnok–presbiteri találkozók sora.

A Marosi Unitárius Egyházkör találkozója a marosvásárhelyi Bolyai téri templomban Kiss Zsuzsanna körü jegyző, ikland–nagyernyei lelkész áhítatával kezdődött, az énekszolgálatban Szabó Hajnal Imola működött közre. A résztvevőket Sándor Krisztina főgondnok, valamint a körü felügyelőgondnokok, Fazakas Csaba és Szabó Zoltán Győző köszöntötték. A délelőtti előadását Bálint Róbert Zoltán mészköi lelkész tartotta *Balázs Ferenc, a közösségszervező lelkész – a közösségépítő ága-boga* címmel.

A Kolozs–Tordai Unitárius Egyházkörben havanketten vettek részt. Az összejövetel a sinfalvi unitárius templomban Csécs Márton Lőrinc esperes áhítatával kezdődött, az énekszolgálatban Pálfi Ferenc működött közre. A résztvevőket Kolozszi Ernő és Fodor Dorottya felügyelőgondnokok köszöntötték. A püspökséget Farkas Emőd főgondnok és Rácz Norbert Zsolt missziói előadó-tanácsos képviselte. A szakmai előadást Csécs Márton Lőrinc esperes tartotta *Teljesíthető-e az elvart?* címmel, amelyben a gondnoki és presbiteri tisztségekhez kapcsolódó feladatok és elvárások kérdését vizsgálta történeti kitekintéssel.

Február 28-án Brassó adott otthont a Háromszék–Felsőfehéri Unitárius Egyházkör gondnok–presbiteri értekezletének, amelyen mintegy hetvenen vettek részt. Jelen volt Szabó László püspöki hivatalvezető és Sándor Krisztina főgondnok is. A találkozót Biró Attila esperes áhítata nyitotta meg. Köszöntőt mondott Demeter Zoltán felügyelőgondnok és a vendéglátó gyülekezet részéről Erdő Imola lelkész. A tanácskozás középpontjában az ifjúság gyülekezeti életbe való bevonása állt. A résztvevők kiscsoportos beszélgetéseken vettek részt az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet körü képviselőinek vezetésével. Székely István, az Erdélyi Református Egyházkerület Presbiteri Szövetségének elnöke vendég-előadása a presbiterek és gondnokok gyülekezet-építő szolgálatáról szólt. A napot Ferenczi Zoltán Sámuel felügyelőgondnok összegzése zárta.

A Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör ugyanazon a hétvégén tartotta gondnok–presbiteri konferenciáját Székelykeresztúron, a Barát-ság házában. Az alkalmat Kovács István püspök áhítata nyitotta meg. Az egybegyűlteket Mak-kai-Ilkei Ildikó espereshelyettes és Burus Endre felügyelőgondnok köszöntötte.

A találkozón aktuális egyházi kérdésekről folyt eszmecsere, majd az egyházközségek képviselői

beszámoltak közösségeik helyzetéről. A délutáni program a Balázs Ferenc-emlékévéhez kapcsolódott: a résztvevők megtekintették a *Balázs Ferenc, az unitárius reneszánsz ember* című filmet, majd az emlékévé üzenetéről beszélgettek.

Búcsú Pálffy Asztalos Tamás (1946–2026) nyugalmazott unitárius lelkésztől

Pálffy Asztalos Tamás 1946. október 4-én született Kolozsváron, tanulmányait is szülővárosában végezte. A sorkatonai szolgálat után 1967-ben felvételizett az Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karára, ahol 1972-ben teológiai szakvizsgát tett, majd 1974-ben lelkészképesítést nyert. 1976. december 5-én Marosvásárhelyen felszentelték. 1974-ben segédlelkészi kinevezést nyert a Homoródjánosfalvi Unitárius Egyházközségbe, ahol 1975. november 1-től rendes lelkészként működött. 1989. október 29-én iktatták be a Datki Unitárius Egyházközségbe, ahol nyugdíjazásáig szolgált, majd Brassóba költözött. Nyolcvanadik életévében, 2026. február 24-én hunyt el. Temetési szertartására február 27-én került sor a kolozsvári Házsongárdi temetőben.

Lelkészi értekezés Mészkőn

Március 2-án zajlott a Kolozs–Tordai Unitárius Egyházkör lelkészi értekezlete. A találkozó Nagy Norbert tordatúri lelkész bibliamagyarázatával kezdődött, amelyet élénk eszmecsere követett. Kovács Sándor, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet rektora, unitárius lelkész tartott előadást Jókai Mór vallásosságáról, külön kitérve az író unitárius eszmeiségre gyakorolt hatására. Az értekezlet során a résztvevők Balázs Ferencre is emlékeztek: a templom előtt álló szo-

bornál, majd a templomban tisztelegtek a Mészkőhöz kötődő lelkész emléke előtt. Koppándi Júlia missziói előadó-tanácsos Balázs Ferenc egyik írásából olvasott fel, Bálint Róbert Zoltán mészkői lelkész pedig verssel szolgált.

Lelkészi értekezés Székelykeresztúron

Március 3-án a Barátság házában tartotta soron következő lelkészértekezletét a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör. A találkozón jelen volt Kovács István püspök is. Makkai-Ilkei Ildikó espereshelyettes köszöntője után Dénes Erzsébet siménfalvi lelkész tartott bibliamagyarázatot, amelyet rövid eszmecsere követett. A program részeként Bálint Róbert Zoltán mészkői lelkész *Szép, apostoli élet ma* címmel tartott előadást Balázs Ferenc szolgálatának időszerű üzenetéről. A résztvevők megtekintették a Balázs Ferencről szóló filmet is.

Lelkészi értekezés Csíkszeredában

Március 5-én tartotta I. negyedévi lelkészi értekezletét a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör. A találkozón jelen volt Kovács István püspök is. Az értekezés Lőrinczi Zsófia gyakorló segédlelkész lelki órájával kezdődött, bibliamagyarázatát rövid eszmecsere követte. András Benedek főjegyző az unitárius vallásoktatás aktuális törvényes keretrendszeréről tartott előadást. Az értekezleten Kovács István püspök bátorító szavakkal fordult a szolgáló lelkészekhez. A találkozón egyházköri ügyek és gyakorlati kérdések is napirendre kerültek.

Lelkészi értekezés a Kőhalom–Homoródi Társzegyházközségben

Március 6-án a zajlott a Háromszék–Felsőfehéri Unitárius Egyházkör I. évnegyedévi lelkészi értekezlete a lelkészi közösség, illetve a Püspöki Hivatal és a Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusának képviselői jelenlétében. Az értekezés Ilkei Árpád vargyasi unitárius lelkész áhítatával kezdődött. A csíkszeredai főkonzulátus képviselője a közelgő magyarországi választásokkal kapcsolatos tudnivalókról tájékoztatót. Fekete Levente nagyajtai unitárius lelkész vezetésével kerekasztal-beszélgetésre került sor. Az értekezleten Szabó László, a Gondviselés Segélyszervezet elnöke is beszámolt a szervezet szolgálatáról.

FARKAS IZOLDA

Kedves Gyermekek és Felnőttek!

Az ünnepek mindig valami különlegeset hoznak az életünkbe. Ilyenkor jobban figyelünk egymásra, több melegség költözik a szívünkbe, és valahogy minden egy kicsit fényesebb lesz körülöttünk. Az ünnep feltölt, megerősít, és eszünkbe juttatja, hogy nem vagyunk egyedül.

A húsvét is ilyen. Azt üzeni nekünk, hogy az élet erősebb a szomorúságnál, és hogy Isten szeretete mindig új reményt ad. Olyan ez, mint az elveszett bárány története: a jó pásztor nem mond le arról sem, aki elkóborolt, hanem elindul, megkeresi és örömmel hazaviszi. Jézus ezzel arra tanít bennünket, hogy Isten minden emberre figyel, és senkiről sem feledkezik meg. A húsvét örömhíre is ezt mondja nekünk: nincs olyan távolság, nincs olyan szomorúság, ahonnan Isten ne tudna visszahívni, felemelni és új reménnyel megajándékozni.

Máris kihámozhatod, kedves barátom, e hónap témája az elveszett bárány példázata (Mt 18,11–14).

Ima

Szereteted melegítsen, Jó Istenem, hogy az ünnep áldott legyen. Világosságod utat mutasson, hogy a barátság bennünk újra fakadjon. Ámen.

1. Tanítványok közössége

Keressétek meg a „jó pásztort”!

Beszélgessetek a közösségetek tagjaival, és derítsétek ki: Ki az, aki szívesen segít másoknak? Ki az, aki vigyáz valakire? Ki az, aki odafigyel arra, hogy senki ne maradjon egyedül? Készítsetek vele egy rövid interjút, és mutassátok be, hogyan segít másokon. Így ti is megtalálhatjátok azt, aki észreveszi az „elveszett bárányokat”.

2. Útközben

Itt találod a kirakós következő darabját. Vágd ki és illeszd be a megfelelő helyre a gyűjtőlapodon. Ha minden hónapban összegyűjtöd a darabokat, év végére egy teljes bibliai képet kapsz. Amikor elkészül a teljes kép, küldd el a szerkesztőségnek – meglepetés vár rád!

3. Én, a tanítvány

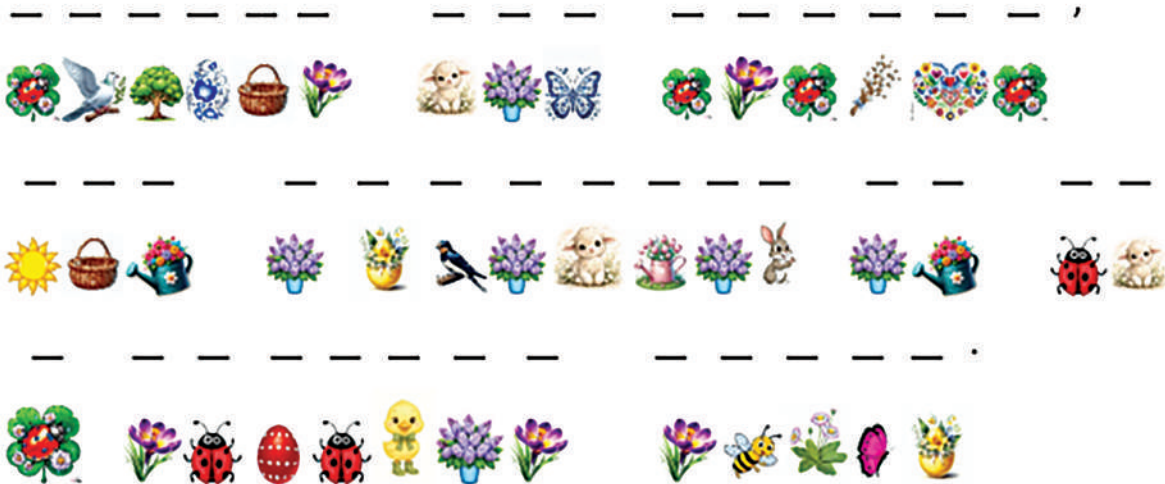
Találd meg az elrejtett mondatot!

A képek betűket rejtenek. Az alábbi táblázat segítségével rakd ki a mondatot! Keresd meg, az

hol található a Bibliában, majd küldd el a megfejtést!

Az elkészített interjúkat és az elrejtett mondatot a ven@unitarius.org e-mail-címre várjuk 2026. május 5-ig.

A	Á	B	C	CS	D	E	É	F	
G	GY	H	I	Í	J	K	L	LY	
M	N	NY	O	Ó	Ö	Ő	P	R	S
SZ	T	TY	U	Ú	Ü	Ű	V	Z	ZS

A QR-kód egy külön oldalra vezet, ahol a példázat kis videó formájában megtekinthető, és ahol további, bárki számára elérhető és szabadon használható játékos feladatok találhatók; ezek gyülekezeti vallásórákon és vasárnap-i iskolákban is jól használhatók.

Az eső és a hó is ez	▼	Tápláló erőleves	Kelta nyelv Elemi részecske	▼	Festménye	Régi fonoésszköz Rag, a -re párja	▼	Erdei állatot	Másodperc jele	▼	Az ő irányába Befednek, takarnak	
A festő neve	▶				I						E	
Magától működő szerkezet	▶								... Angeles (város) A, a, a, ...	▶		
Színművész nő (irén)	▶					Céljához jutott El tudták viselni						
Albán és máltai autójelzés	▶				Nyílás a házfalon Sorsvetés része!					Kígyópáros! Pillér eleje!		
Ellenben	▶		Cölöp (angol) Azzal a tárggyal						Zavartan tép! Vegytan	▶		
	▶				Á			Nem benn				
Dél (röv.) Vegyes összetételű	▶						Merengő Ázsiai rostnövény					Feszültségetől mentes
A jelenlegi 24 óra	▶	Üres szív! Bármely helyen			Bibliai próféta Kadmiumadag!					Kortyolni kezd! Halogén elem		
	▶	Jótekonyság Művész van ilyen									Római 50 Mozgó víztömeg	
Ruhaanyag Lapos edény	▶					Szüilők és gyerekek Páratlanul cingár!						
	▶		Becézett Ilona Össze-rogy						Arany (spanyol) Némileg odaakad!	▶		
Mérőóra alkatrésze!	▶				Saját szándék Fennhatóság							
Dohányzást kellék lehet	▶									A széleire mutat! Diagonálissal bíró		
	▶					Aljasan rágalmaz Ingerületvezető						Veteményes, gyümölcsös
Pödrött Női név (szept. 15.)	▶				Dinamitdarab! A máj váladéka				Tik... (órahang) Majdnem tele!	▶		
Festő és művei			Kissé feledékeny!					Megtalálta Fél répa!				
Volga menti orosz származású festő, felnőttként lett unitáriussá. Neve és néhány festményének címe a megfejtésben olvasható.			Beteget megmútó								Háromból egy! A jó d vegyjele	
			Cukorral ízesít									

ÁPRILIS

2026 a küldetés éve

Mi hiszünk az Isten mindenható hatalmában, s alázattal hajlunk meg örök dicsősége előtt. De éppen ez az élő Istenben, az emberiség közös, szerető Atyjában való hitünk súgja, hogy higgyünk az emberben is. Higgyük, hogy az ember az Isten teremtménye, akit nem csupán bűnre és kárhozatra teremtett, hanem egy gazdag lelkivilággal is megáldott. E gazdag lelkivilág birtokában nem csupán bámulója Isten dicsőségének, hanem segítője és előmozdítója is lehet az Örökkévaló nagy és szent céljainak. Ez az emberi lélek titokzatos mélységeket rejt magában. Isten, aki mindenütt jelen van, bizonyára jelen van a lélek mélységeiben is, és amiképpen életre hívja a magban elrejtve lévő apró csírákat, úgy láthatatlan hatalmával érinti a bennünk szunnyadó csírákat is.

Részlet Vári Albert (1868. április 23., Firtosmartonos – 1953. szeptember 22., Kolozsvár) lelkész, teológiai tanár, író, az Unitárius Irodalmi Társaság elnökének *Ihletés és kijelentés* című, 1932-ben megjelent értekezéséből.